

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі досліджено суть поняття платоспроможності та її роль у діяльності підприємства, узагальнено види платоспроможності та висвітлено основні фактори впливу на платоспроможність підприємства. Визначено взаємозв'язок та відмінності між ліквідністю та платоспроможністю підприємства.

Ключові слова: платоспроможність, фінансовий стан, неплатоспроможність, фактори впливу на платоспроможність.

Abstract

In this work the essence of the concept of solvency and its role in the activity of the enterprise is investigated, types of solvency are generalized and the main factors of influence on solvency of the enterprise are highlighted. Interdependence and differences between liquidity and solvency of the enterprise are determined.

Keywords: solvency, financial condition, insolvency, factors of influence on the solvency.

Вступ

На сучасному етапі розвитку основним завданням вітчизняних підприємств є підтримка платоспроможності. Так як в умовах наростаючої економічної та політичної нестабільності підприємства все частіше стикаються з проблемою втрати платоспроможності. Саме платоспроможність найбільш точно показує здатність підприємства вчасно та в повному обсязі розраховуватись за плановими платежами та терміновими зобов'язаннями та дозволяє забезпечувати його ефективне та стабільне функціонування на ринку. Платоспроможність відображає конкурентоспроможний стан підприємства на сьогодні та в перспективі, постійно реагуючи та адаптуючись до екзогенних та ендогенних чинників в актуальних ринкових умовах.

Суть платоспроможності у діяльності підприємства, її теоретичні та практичні аспекти розглядалися у працях вітчизняних і зарубіжних вчених: Й. Ворст, П. Ревентлоу, Дж. Депалленса,

Дж. Джебборда, В.В. Ковальов, М.М. Крейніна, М.С. Абрютіна, А.В. Грачов, Е.І. Уткін, А.Д. Шеремет, В.С. Сирота, Г.І. Базецька, В.І. Іващенко, В.М. Міщенко, М.А. Болюх, Є.В. Мних, В.М. Мельник та інші.

Метою даного дослідження є узагальнення підходів до платоспроможності підприємства як важливої характеристики його діяльності.

Виклад основних результатів дослідження

Для повноцінного функціонування підприємства в сучасних умовах, підприємство повинно дбати про хороші показники платоспроможності. Фінансове стійке підприємство, яке працює рентабельно, має реальну можливість бути платоспроможним, оскільки забезпечує в процесі кругообігу виробничих фондів перевищення грошових надходжень над їх видатками, тобто сплачує борги і накопичує власний капітал [6].

У літературі існують різні підходи до визначення поняття «платоспроможність», а саме: на думку західних науковців Й. Ворст, П. Ревентлоу, Дж. Депалленса, Дж. Джебборда платоспроможність – це наявність власних оборотних коштів та здатність покривати збитки [1]. Російські вчені В.В. Ковальов, М.М. Крейніна, М.С. Абрютіна, А.В. Грачов, Е.І. Уткін, А.Д. Шеремет вважали, що платоспроможність – це здатність підприємства виконувати свої зобов'язання [1]. Сирота В.С. охарактеризував платоспроможність, як можливість підприємства розраховуватися за своїми

зобов'язаннями без ризику для поточної господарської діяльності та подальшого розвитку [5]. Платоспроможність – це спроможність підприємства здійснювати платежі наявними засобами або засобами, які постійно поповнюються за рахунок його діяльності, саме таке трактування зробила Г.І. Базецька [4]. Найбільш точно та ширше відображає суть досліджуваного поняття таке визначення: платоспроможність підприємства – це його здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів та спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Платоспроможність дуже часто ототожнюють з ліквідністю. Однак, платоспроможність є більш широким поняттям, ніж ліквідність, оскільки, показує ефективність оперативного управління ліквідністю. Поняття «платоспроможність», як і поняття «ліквідність» характеризують здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання. Відмінність полягає в тому, що платоспроможність передбачає виконання зобов'язань за рахунок власного капіталу, тоді як ліквідність – повне виконання всіх зобов'язань [3]. Тому для забезпечення високого рівня платоспроможності та ліквідності підприємства потрібно постійно здійснювати аналіз господарської діяльності, який полягає у вивченні балансу підприємства за активом та пасивом, оцінці фінансових результатів і напрямів використання прибутку, а також виконанні таких завдань, як забезпечення підприємства необхідною кількістю оборотних активів, вибір оптимальної структури капіталу та ефективних і раціональних напрямів його використання, розробка поточних і перспективних планів розвитку підприємства та здійснення контролю за їх виконанням з урахуванням всіх можливих ризиків в нинішніх ринкових умовах.

Не менш важливим завданням при визначенні платоспроможності як характеристики є опис її всебічної класифікації. В економічній літературі часто зустрічається два основні види платоспроможності: поточну та очікувану, тобто класифікація за часовою ознакою. Для покращення ефективності функціонування підприємством розглянемо такі види платоспроможності, які наведено у таблиці 1.

Таблиця 1 – Класифікація платоспроможності підприємства (складено за даними [1])

Класифікаційні ознаки	Види платоспроможності
1. За строком виконання зобов'язань	– Короткострокові – Довгострокові
2. За видами господарської діяльності	– Платоспроможність за операційною діяльністю – Платоспроможність за інвестиційною діяльністю – Платоспроможність за фінансовою діяльністю
3. В залежності від операційного процесу	– Споживча – Виробнича – Комерційна
4. За спроможністю здійснення платежів	– Постійна – Тимчасова
5. По відношенню до суб'єктів інвестиційного процесу	– Платоспроможність інвестора – Платоспроможність підприємства-реципієнта

Загалом, на платоспроможність та фінансову стійкість підприємства впливає ряд факторів. В економічній літературі серед різних авторів не виокремлено загальної та стандартної їх класифікації. Класифікація факторів впливу наведена у таблиці 2.

Елементи у структурі раніше розглянутих класифікаційних ознак напряму відносяться саме до зовнішніх (загальноекономічних) та внутрішніх (мікроекономічних) факторів впливу на платоспроможність підприємства. Існує як позитивний так і негативний вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, цей вплив виникає через їх прямий взаємозв'язок. Позитивний вплив найяскравіше проявляється у покращенні показників рентабельності, ліквідності та платоспроможності.

Стосовно підприємства зовнішніми являються ті фактори, на які воно не може впливати або цей вплив може бути незначним, наприклад стан економіки, грошова політика, податкова політика,

кредитна політика, амортизаційна політика, стабільність фінансового та валютного ринків, неплатоспроможність партнерів, соціально культурні, демографічні, політичні, правові чинники та розвиток науки і техніки.

Таблиця 2 – Класифікація факторів, які впливають на платоспроможність підприємства (складено за даними [2])

Класифікаційні ознаки	Види факторів
За місцем виникнення	– Зовнішні – Внутрішні
За структурою	– Прості – Складні
За часом впливання	– Постійні – Змінні
За ступенем кількісного вимірювання	– Якісні – Кількісні

До внутрішніх факторів відносять ті, що безпосередньо залежать від форм, методів та організації роботи на самому підприємстві, наприклад склад і структура необоротних активів, склад і структура оборотних активів, грошові кошти та їх еквіваленти, сума короткострокових зобов'язань, управління ліквідністю підприємства, дебіторсько-кредиторська заборгованість, фінансове планування, рівень організації бізнес-процесу, договірна дисципліна, рівень техніки, технології та організації виробництва, організація збуту [2].

На сьогоднішній день, більшість підприємств не можна охарактеризувати як стабільні та такі, що мають стійкий фінансовий стан. Втрата платоспроможності виникає із-за ряду таких причин [5]:

- високий податковий тягар;
- зростання залежності від кредиторів та потрапляння в боргову пастку;
- невиправдані, високо ризикові рішення керівництва, які призводять до настання кризового стану на підприємстві.

Підприємства, які не змогли стабілізувати ситуацію за ранніх ознак погіршення власної платоспроможності, в найгіршому випадку призупиняють свою діяльність й проводять ліквідаційну процедуру.

Висновки

Отже, однією з найважливіших характеристик діяльності підприємства є платоспроможність, так як в сучасних умовах діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання значною мірою ускладнюється тривалою кризою неплатежів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, скороченням виробництва, гострим дефіцитом фінансових ресурсів.

Платоспроможність представляє собою здатність підприємства своєчасно, вповному обсязі здійснювати розрахунки за своїми зобов'язаннями та є запорукою ефективного функціонування в сучасних умовах. Можна сказати, що неплатоспроможне підприємство не в змозі погасити свої борги, що неминуче призведе до банкрутства, тому грамотний аналіз фінансового стану та розробка його покращення є важливим елементом у процесі поліпшення платоспроможності підприємства та запорукою стабільного функціонування на конкурентному ринку.

Список використаної літератури

1. Журавльова Ю.Ю. Сутність платоспроможності підприємства / Ю.Ю. Журавльова // Фінанси України. – 2010. – № 1. – С. 116-120.

2. Журавльова Ю. Ю. Класифікація зовнішніх факторів впливу на платоспроможність підприємства / Ю. Журавльова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2005. – № 4. – С. 60-67.
3. Носова Є. А. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства [Текст] / Є.А. Носова // Економіка. Проблеми економічного становлення. – 2012. – № 2. – С. 58-64.
4. Кривдюк А.В. Дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства / Кривдюк А.В., Яцишина С.Є. // Економічний простір. – № 15. – 2008 – С. 185-190.
5. Богацька Н.М. Методичні підходи до оцінки платоспроможності сучасних підприємств / Н. М. Богацька // Економічний простір. – 2010. – № 41. – С. 212-221.
6. Глазко Н. Оцінка платоспроможності підприємства в контексті управління фінансовими ресурсами [Електронний ресурс]. / Глазко Н., Яковенчук О. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16_kampodilsk/section_6_2011_11_15_16/ocinka_platospromozhnosti_pidpriemstva_v_konteksti_upravlinnja_finsanovimi_resursami/8-1-0-240
7. Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

Лаптева Алла Олександрівна – студентка групи МОф-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: laptevaallochka@gmail.com

Науковий керівник: Єпіфанова Ірина Юрївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Lapteva Alla O. – student, faculty of management and informational security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, email: laptevaallochka@gmail.com

Yepifanova Iryna Yu. – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Finance and Innovation Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.